

необхідних фінансових коштів на створення сучасних виробництв та об'єктів інфраструктури, по-друге, усвідомлюючи неминучість концентрації капіталу в аграрному секторі та необхідність забезпечення умов сталого розвитку аграрних підприємств (самостійно або в межах інтегрованих структур), державі необхідно забезпечити залучення капіталу в аграрний сектор з інших галузей і сфер діяльності. Якщо при реалізації першої частини даного плану перелік виробництв може бути заданий державою (сімейні ферми, пасіки, вирощування овочів і фруктів і т.д.), то в другому випадку, коли рішення про виділення коштів приймає інвестор, він повинен мати чітке уявлення про фактичний стан економічного потенціалу аграрного підприємства, в яке він інвестує кошти, і оцінювати економічну доцільність реалізації даного напрямку інвестицій.

Список використаних джерел

1. Москаленко О. М. Людський капітал як інституціональний ресурс моделі випереджаючого економічного розвитку / О. М. Москаленко // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. – 2013. – № 2. – С. 304–306.
2. Олійник Н. М. Вдосконалення системи управління розвитком трудових ресурсів як головного критерію підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу / Н. М. Олійник // Економічні інновації. – 2014. – Вип. 57. – С. 275–282.
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov>.

УДК 355.588:351.862(477)

Харламова Ю. Є., ад'юнкт, НУЦЗУ

АНАЛІЗ СТАНУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Проаналізовано функціонування правового механізму державного управління у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту, досліджено законодавчу систему нормативно-правової складової правового механізму та побудовано процес реалізації даного механізму. Визначено, що в процесі реалізації правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захи-

сту беруть участь органи державної влади на всіх рівнях управління, а саме: на вищому, центральному та регіональному.

Ключові слова: правовий механізм державного управління, підготовка фахівців служби цивільного захисту, державне управління у сфері цивільного захисту.

The analysis of legal state management mechanism functioning in civil protection specialists' training have been carried out, the system of the legal mechanism and the process of this mechanism implementing have been studied. Public authorities of all levels of government, namely of higher, central and regional participate in process of realization of legal state management mechanism functioning in civil protection specialists' training.

Keywords: legal state management mechanism functioning, civil protection specialists' training, state management mechanism functioning in civil protection specialists' training.

Постановка проблеми. Механізм реалізації функцій держави відбувається через систему, що формується з методів, важелів й інструментів впливу з відповідним забезпеченням. Правовий механізм державного управління взагалі є одним з основних механізмів державного управління, оскільки він є основою для забезпечення функціонування інших механізмів.

Нормативно-правова основа правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту, як і всієї сфери цивільного захисту перебуває в постійному розвитку. Тим паче зараз, коли в умовах теперішнього політичного положення в Україні, соціально-економічна трансформація українського суспільства вимагає постійної модернізації та оптимізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням нормативно-правової основи процесів підготовки фахівців служби цивільного захисту займалися вчені Д. В. Бондар, С. М. Домбровська, Я. Б. Зорій, М. І. Кусій, М. І. Омельченко, С. А. Осипенко, А. В. Підгайний, С. П. Потеряйко, А. В. Ромін, В. П. Садковий, В. О. Тищенко, В. А. Шойко та ін. За результатами огляду їх наукових розробок з цієї проблематики слід зауважити, що в їх наукових працях не достатньо уваги приділяється розгляду процесам реалізації правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити правовий механізм державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту та побудувати схему процесу реалізації даного механізму.

Виклад основного матеріалу. Правовий механізм державного управління підготовкою фахівців сфери цивільного захисту забезпечує регулювання правовідносин між суб'єктами освітньої діяльності в межах діючої і формування нової нормативно-правової бази. Прикладами реалізації правового механізму можуть слугувати: регулювання діяльності ви-

щих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання (далі – ВНЗ) через ліцензування їх діяльності з метою забезпечення належної якості підготовки фахівців служби цивільного захисту; створення сприятливих умов для формування сучасної матеріально-технічної бази та якісного складу науково-педагогічних кадрів у закладах системи ДСНС України; податкове стимулювання діяльності ВНЗ; створення відповідної нормативно-правової бази у системі підготовки фахівців служби цивільного захисту та ін. [1].

Правовий простір вищої освіти визначає та регламентує діяльність її суб'єктів через закони й законодавчі акти підсистема правових методів. Як відомо, освітня політика держави – це цілеспрямована діяльність державних органів щодо забезпечення права кожного на освіту, що досягається завдяки забезпеченню функціонування та розвитку освітньої системи. Відносно сфери вищої освіти, як об'єкта державного управління загальнодержавного рівня державою виконуються подібні функції, які ми трактуємо таким чином:

1. Цільова – полягає у визначенні цілей, пріоритетів та основних напрямків розвитку сфери вищої освіти.

2. Стимулююча – передбачає формування регуляторів впливу на діяльність ВНЗ та стимулює процеси в бажаному для держави і суспільства напрямку.

3. Нормативна (регламентуюча) – визначає певні правила за допомогою законів, законодавчих актів і нормативів, а також здійснює моніторинг та дає оцінку втілення їх у практичну діяльність.

4. Корируюча – дозволяє вносити певні поправки до основних регламентуючих документів щодо організації надання освітніх послуг та розподілу фінансових ресурсів у відповідності до кількості закладів вищої освіти та їх інфраструктури.

5. Соціальна – забезпечує соціальний захист та соціальні гарантії з боку держави всім верстам суспільства щодо можливості надавати та отримувати вищу освіту.

6. Контролююча – забезпечує державний нагляд і контроль за виконанням й дотриманням правових норм та стандартів [2].

На сучасному етапі реалізації державної політики в сфері підготовки фахівців для Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) законодавчу систему нормативно-правової складової правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту складають:

- Конституція України [3]; Кодекс цивільного захисту України (далі – Кодекс) [4];

- Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі – Положення) [5];

- законодавчі нормативно-правові документи з питань вищої та професійно – технічної освіти кадрів для сфери цивільного захисту.

До основних законодавчих та нормативно-правових документів, які стосуються питань вищої та професійно-технічної освіти фахівців служби цивільного захисту, відносяться такі:

– Закон України «Про вищу освіту»;

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового та і начальницького складу та визнання такими що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»;

– Наказ Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України»;

– Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів»;

– Лист Міністерства освіти і науки України «Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)»;

– Закон України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів»;

– Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Ліцензійних умов надання освітніх послуг, Порядку здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг, Положення про експертну комісію та порядок проведення ліцензійної експертизи та Типового положення про регіональну експертну раду з питань ліцензування та атестації навчальних закладів» [6; 7; 8; 9; 10; 11] тощо.

Виходячи з вищевикладеного видно, що досить велика нормативно-правова база, основується на яку відбувається підготовка фахівців служби цивільного захисту України. Тому ми вважаємо за доцільне розглянути та побудувати схему процесу реалізації правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту (рис. 1).

Із рис. 1 видно, що у процесі реалізації правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту беруть участь органи влади на всіх рівнях державного управління, а саме на державному, регіональному та місцевих рівнях.

Органи державного рівня розробляють нормативно-правову основу для функціонування та розвитку системи підготовки майбутніх кадрів ДСНС України. Крім того, вони визначають цілі, завдання та механізми, які допоможуть у реалізації державної політики у галузі вищої освіти для вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання (далі – ВНЗ). Цю назву ВНЗ, який готує спеціалістів сфери цивільного захисту, отримав у новому Законі України «Про вищу освіту» [4].

Так, у Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що вищий навчальний заклад зі специфічними умовами навчання – це вищий навчальний заклад державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади із спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту [4]. У нашому випадку до державного рівня віднесені: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет міністрів України, центральні органи виконавчої влади (далі – ЦОВВ) – Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Міністерство освіти і науки, Міністерство внутрішніх справ, Державна інспекція навчальних закладів та інші.

На регіональному рівні органи влади реалізують правовий механізм державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту таким чином: здійснюють контроль за дотриманням діючих законодавчих актів, які регламентують діяльність ВНЗ, розробляють програми розвитку вищої освіти та стандарти, визначають державне замовлення на випускників денної форми навчання та фінансове забезпечення ВНЗ, здійснюють аналітично-прогностичну діяльність у данній сфері, здійснюють організацію і контроль за науковою діяльністю, навчально-методичною та навчально-виховною діяльністю навчальних закладів. Органи державної виконавчої влади забезпечують реалізацію державних програм у галузі вищої освіти та сфери цивільного захисту, визначають потребу у фахівцях на місцях та подають пропозиції до центрального органу виконавчої влади (далі – ЦОВВ).

Із рис. 1 видно також і те, що до органів державної виконавчої влади регіонального рівня належать територіальні органи управління ДСНС України в областях, м. Києві та їх підпорядковані підрозділи. До них, у свою чергу, належать: Головні управління ДСНС України в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Рівненській, Одеській, Харківській, Хмельницькій областях та місті Київ; управління в Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Полтавській, Черкаській, Чернігівській і Чернівецькій областях; Місцеві органи виконавчої влади та ін.

Обов'язки на місцевому рівні за реалізацію правового механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту покладені на навчальні заклади та науково-дослідні установи ДСНС України.

Висновки. Правовий механізм державного управління підготовкою

фахівців служби цивільного захисту відіграє важливу роль у системі якісної підготовки кваліфікованих кадрів для ДСНС України. Побудована схема процесу реалізації даного механізму сприятиме виявленню проблем та протиріч в нормативно-правовому аспекті підготовки фахівців служби цивільного захисту та допоможе визначити напрями його подальшого вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Бондар Д. В. Теоретичні засади інноваційних механізмів державного управління підготовкою управлінських кадрів в сфері вищої освіти / Д. В. Бондар. – Х. : ТОВ «Оберіг», 2013. – 144 с.
2. Крижко В. В. Теорія та практика менеджменту в освіті / В. В. Крижко. – Запоріжжя : Просвіта, 2003. – 272 с.
3. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 р. № 254. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254/96-вр>.
4. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
5. Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового та і начальницького складу та визнання такими що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 593. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-п>.
6. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
7. Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України [Електронний ресурс] : Наказ МНС України від 01.12.2009 р. № 808. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-dovidnika-kvalifikaciinih-harakteristik-p-doc19886.html>.
8. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2002 р. № 450. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02>.
9. Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) [Електронний ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки України від 25.04.2001 р. №1/9-168. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3118/.
10. Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів [Електронний ресурс] : Закон

України від 20.11.2012 р. № 5499-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5499-17>.

11. Про затвердження Ліцензійних умов надання освітніх послуг, Порядку здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг, Положення про експертну комісію та порядок проведення ліцензійної експертизи та Типового положення про регіональну експертну раду з питань ліцензування та атестації навчальних закладів [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2003 р. № 847. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0071-04>.